

2007

Uhlí a koks - Mechanické vzorkování -
Část 7: Metody pro stanovení shodnosti odběru,
úpravy vzorků a zkoušení

ČSN
ISO 13909-7

44 1314

Hard coal and coke - Mechanical sampling - Part 7: Methods for determining the precision of sampling, sample preparation and testing

Houille et coke - Échantillonnage mécanique - Partie 7: Méthodes pour la détermination de l'échantillonnage, de la préparation de la échantillon et de l'essai

Steinkohle und Koks - Mechanische Probenahme - Teil 7: Methoden für Bestimmung der Genauigkeit der Probennahme, Probenaufbereitung und Prüfung

Tato norma je českou verzí mezinárodní normy ISO 13909-7:2001. Překlad byl zajištěn Českým normalizačním institutem. Má stejný status jako oficiální verze.

This standard is the Czech version of the International Standard ISO13909-7:2001. It was translated by Czech Standards Institute. It has the same status as the official version.

© Český normalizační institut, 2007

Podle zákona č. 22/1997 Sb. smějí být české technické normy rozmnožovány a rozšiřovány jen se souhlasem Českého normalizačního institutu.

77469

Národní předmluva

Změny proti předchozím normám

Souběžně s touto normou se mohou používat ČSN ISO 9411-1 z října 2000 a ČSN ISO 9411-2 z ledna 1997, které budou zrušeny po převzetí všech částí ČSN ISO 13909 a budou touto normou nahrazeny v celém rozsahu jejich platnosti, tj. pro černá i hnědá uhlí a koks. Datum zrušení ČSN ISO 9411-1:2000 (44 1314) a ČSN ISO 9411-2:1997 (44 1314) bude oznámeno ve Věstníku Úřadu pro normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

Informace o citovaných normativních dokumentech

ISO 13909-1:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-1:2003 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 1: Obecný úvod

ISO 13909-2:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-2:2004 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 3: Uhlí - Vzorkování z proudu

ISO 13909-3:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-3:2006 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 3: Uhlí - Vzorkování ze stacionárních celků

ISO 13909-4:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-4:2005 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 3: Uhlí - Úprava vzorků

ISO 13909-5:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-5:2005 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 5: Koks - Vzorkování z proudu

ISO 13909-6:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-6:2006 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 6: Koks - Úprava vzorků

ISO 13909-8:2001 zavedena v ČSN ISO 13909-8:2006 (44 1314) Uhlí a koks - Mechanické vzorkování - Část 8: Metody zkoušení systematické chyby

Souvisící ČSN

ČSN 44 1310 Tuhá paliva. Označování analytických ukazatelů a vzorce přepočtů výsledků rozborů na různé stavy paliva

ČSN ISO 1213-2 (44 1319) Tuhá paliva. Terminologie. Část 2: Termíny vztahující se ke vzorkování, zkoušení a analýze

ČSN ISO 3534-1 (01 0216) Statistika - Slovník a značky - Část 1: Pravděpodobnost a obecné statistické termíny

ČSN ISO 3534-2 (01 0216) Statistika - Slovník a značky - Část 2: Statistické řízení jakosti

Vypracování normy

Zpracovatel: TEKO, Praha 8, Čimická 1021/2, IČ 40684857, Ing. Zdeněk Krejčík, Ing. Pavel Tyle

Pracovník Českého normalizačního institutu: Ing. Jitka Bílá

MEZINÁRODNÍ NORMA
Uhlí a koks - Mechanické vzorkování -
Část 7: Metody pro stanovení shodnosti
vzorkování, úpravy vzorků a zkoušení

ISO 13909-7
První vydání
2001-12-15

ICS 73.040; 75.160.10

Obsah

Strana

Úvod

..... 4

1 Předmět normy

.. 5

2 Citované normativní dokumenty..... 5

3 Termíny a definice..... 5

4 Obecně

..... 5

5 Rovnice vztahující se k faktorům ovlivňujících shodnost..... 6

6 Odhad rozptylu primárního dílčího vzorku..... 8

7 Metody pro odhad shodnosti..... 9

8 Výpočet shodnosti..... 13

9 Metody kontroly chyb při úpravě vzorků a zkoušení..... 14

Příloha A (informativní) Metoda variogramu pro stanovení rozptylu.....	25

A.1

Obecně

..... 25

A.2 Výpočet a úprava variogramu.....	26

A.3 Výpočet rozptylu vzorkování.....	26

A.4 Výpočet počtu dílčích vzorků.....	26

A.5 Výpočet celkového rozptylu.....	27

A.6 Příklad výpočtu vzorkování a celkového rozptylu.....	27

Příloha B (informativní) Metoda odhadu pro stanovení shodnosti vzorkování podle Grubbse.....	31

B.1

Obecně

..... 31

B.2 Volba velikosti podcelku pro měření shodnosti.....	31

B.3 Volba počtu dílčích vzorků ze zastaveného pásu a intervaly odběru.....	31

B.4 Úprava a analýza zkušebních vzorků off-line.....	31

B.5 Odhad rozptylu úpravy a zkoušení systémových vzorků.....	31

B.6 Výpočet rozptylů podcelku pro systém vzorkování a referenčních hrubých vzorků ze zastaveného pásu.....	31

B.7 Výpočet celkové shodnosti vzorkování, úpravy a zkoušení off-line.....	37

B.8 Prošetření významu odhadu shodnosti.....	37

Předmluva

ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci) je celosvětovou federací národních normalizačních orgánů (členů ISO). Mezinárodní normy obvykle připravují technické komise ISO. Každý člen ISO, který se zajímá o předmět, pro který byla vytvořena technická komise, má právo být v této technické komisi zastoupen. Práce se zúčastňují také vládní i nevládní mezinárodní organizace, s nimiž ISO navázala pracovní styk. ISO úzce spolupracuje s Mezinárodní elektrotechnickou komisí (IEC) ve všech záležitostech normalizace v elektrotechnice.

Mezinárodní normy se připravují v souladu s pravidly, uvedenými ve Směrnici ISO/IEC, Část 3.

Předlohy mezinárodních norem jsou zpracovány v souladu s pravidly danými směrnicemi ISO/IEC, část 1.

Návrhy mezinárodních norem, přijaté technickými komisemi se rozesílají členům ISO k hlasování. Vydání mezinárodní normy vyžaduje souhlas alespoň 75 % hlasujících členů.

Existuje možnost, že některé z prvků této mezinárodní normy jsou předmětem patentových práv. ISO nesmí být činěna odpovědnou za identifikování některých nebo veškerých takových patentových práv.

Mezinárodní norma ISO 13909-7 byla vypracována technickou komisí ISO/TC 27, *Tuhá paliva*, subkomise SC 4, *Vzorkování*.

ISO 13909 ruší a nahrazuje ISO 9411-1:1994, *Tuhá paliva - Mechanické vzorkování z proudu - Část 1: Uhlí a ISO 9411-2:1993, Tuhá paliva - Mechanické vzorkování z proudu - Část 2: Koks*, pro které je technickou revizí. Rovněž nahrazuje metody mechanického vzorkování uhlí a koku, uvedené v ISO 1988:1975, *Černá uhlí - Vzorkování* a ISO 2309 :1980, *Koks - Vzorkování*.

ISO 13909 se skládá z těchto částí pod obecným názvem *Uhlí a koks - Mechanické vzorkování*.

- Část 1: *Obecný úvod*
- Část 2: *Uhlí - Vzorkování z proudu*
- Část 3: *Uhlí - Vzorkování ze stacionárních celků*
- Část 4: *Uhlí - Úprava zkušebních vzorků*
- Část 5: *Koks - Vzorkování z proudu*
- Část 6: *Koks - Úprava zkušebních vzorků*
- Část 7: *Metody stanovení shodnosti vzorkování, úpravy vzorků a zkoušení*

Přílohy A a B této části ISO 13909 mají pouze informativní charakter.

Strana 5

Úvod

Pokud se vyžaduje míra shodnosti, zvažují se dvě odlišné možnosti. Podle první se provede odhad shodnosti, kterou lze očekávat, z již existujícího schématu vzorkování a pokud se liší od požadované shodnosti, příslušně se upraví. Podle druhé se shodnost dosažená na daném celku odhadne z dosažených experimentálních výsledků s použitím specificky sestaveného schématu vzorkování.

Rovnice v této části ISO 13909 jsou založeny na předpokladu, že jakost paliva ve vzorkované hmotnosti se mění náhodně a stanovené hodnoty mají normální rozdělení. Žádný z těchto předpokladů není zcela správný. I když předpoklad, že stanovené hodnoty vykazují normální rozdělení, není pro některé hodnoty znaků jakosti zcela splněn, tato odchylka neovlivní platnost vzorců pro kontrolu shodnosti, neboť používaná statistika není velmi citlivá k nenormalitě. Avšak přesně řečeno, konfidenční meze nebudou vždy kolem průměru rozděleny symetricky. Pro většinu praktického využívání shodnosti však chyby nejsou významné.

POZNÁMKA Termín „palivo“ se v textu používá, když se v kontextu týká uhlí i koksu, pokud se týká výlučně jen jednoho, používá se termín „uhlí“ nebo „koks“.

1 Předmět normy

V této části ISO 13909 jsou sestaveny rovnice propojující proměnné, které přispívají k celkové shodnosti vzorkování. Jsou uvedeny metody pro odhad celkové shodnosti a pro odvození hodnot rozptylu primárního dílčího vzorku, který lze použít k modifikaci schématu vzorkování ke změně shodnosti. Rovněž jsou popsány metody pro kontrolu rozptylu při úpravě vzorků a zkoušení.

-- Vynechaný text --